

OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ LİDERLİĞİ İLE SOSYAL MEDYADA ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ¹

Yrd. Doç. Dr. Esra KARABAĞ KÖSE² & Ömer YURDAKUL³
Hüseyin ONUK⁴

Öz

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, okul yöneticilerinin teknoloji liderliği ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmanın örneklemini, Kırıkkale ili genelinde görev yapmakta olan 324 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, “Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini Ölçeği” ve “Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde; Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, çoklu doğrusal regresyon analizi, t-testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, okul yöneticilerinin teknoloji liderlikleri ile sosyal medyada geleneksel öğretmen rolleri boyutunun olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Sonuçlar doğrultusunda, sosyal medya üzerindeki etkileşim kapasitesinin eğitim süreçleri açısından değerlendirilmesini sağlayacak tedbirlerin alınması ve bununla ilgili becerilerin öğretmen ve okul yöneticileri açısından mesleki bir yeterlik alanı olarak tanımlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Liderliği, Sosyal Medya, Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi.

Examining the Relationship between Technology Leadership of School Administrators and Student-Teacher Interaction in Social Media

Abstract

In this study it is aimed to investigate the relationships between technological leadership of school administrators and student-teacher interaction in social media according to views of teachers working at the secondary schools. The sample of the study consist of 324 teachers working in Kırıkkale. In the study, “Technological Leadership roles of School Administrators Scale” and Social Media Student-Teacher Interaction Scale” were used to gather data. The data was analyzed by using Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, Multiple Regression Analysis, t-test and ANOVA. The results of the study indicate that there are negative and significant relationships between technological leadership of school administrators and traditional teacher roles. According to study results, it is recommended that, the social media using skills should be identify as a vocational qualification for the school administrators and the necessary actions should be taken to make use of the capacity of social media for the education processess.

Keywords: Technology Leadership, Social Media, Teacher-Student Interaction.

- 1 Bu çalışma, 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur
- 2 Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. ekarabag@kku.edu.tr
- 3 Yüksek Lisans Öğrencisi. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. omeryurdakul71@hotmail.com
- 4 Yüksek Lisans Öğrencisi. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. onuk153@gmail.com

Giriş

Sosyal medya kullanımının giderek günlük yaşamın vazgeçilmezlerinden birisi haline gelmesi, toplumsal ilişki biçimlerini etkilediği gibi mesleki ilişki ve iletişim yöntemlerini de yeniden biçimlendirmektedir. Bu bağlamda okul içi iletişim araçlarından birisi haline gelen sosyal ağlar; öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimi ilişkilerini de önemli ölçüde etkilemiştir (Korucu ve Usta, 2017; Sincar, 2009). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2016) verilerine göre, 2007 yılında % 20 olan hanelerde internet kullanım oranının, 2016 yılında % 76'lara eriştiği görülmektedir. Yine TÜİK (2015) tarafından yapılan internet kullanım amaçları araştırması, internetin en çok sosyal medya iletişimi amacı ile kullanıldığını ortaya koymaktadır. Teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik devlet politikalarının da etkisi ile toplumda ve dolayısıyla öğrencilerde gelişen internet ve sosyal medya kullanımı alışkanlıkları; eğitim, ekonomi, sosyoloji gibi farklı bilimsel disiplinler açısından önemli araştırmalara da konu edilmektedir (Başer, 2014; Ercan, 2016; İşliyen, 2015; Karagöz, 2016). İnternetin ve özellikle de sosyal medyanın, tüketim alışkanlıklarından sosyolojik yapıya, politikadan eğitime kadar birçok alandaki etkileri değerlendirilmekte, bu mecralardaki risklerin nasıl önleneceği ve kapasitenin nasıl değerlendirilebileceği sorunsalı, akademisyenler ve politika yapımcılar tarafından tartışmalara konu edilmektedir (Hasebrink, Livingstone, Haddon ve Ólafsson, 2009). Örnek olarak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan bir genelge ile (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017) okul yönetimleri ve öğretmenler, sosyal medyada paylaşılan içeriklerin niteliği ile ilgili olarak uyarılmakta ve *"kişilerin psikolojik ve sosyal yönlerine olumsuz etki yapacak her türlü ses, görüntü ve video kayıtlarının genel ağ ortamlarına yüklenmesi"* yasaklanmaktadır.

Türkiye her ne kadar dijital teknoloji kullanımına geçişte batılı ülkelere göre görece daha geride ve bu teknolojilerin hala ithal edicisi durumunda olsa da, FATİH Projesi gibi devlet politikaları, bu alandaki açığı kapatma noktasında çaba içerisinde olduğunu göstermektedir. Söz konusu politikalar çerçevesinde çok büyük teknoloji yatırımları yapılmakta ve okullara yüksek hızda internet erişimi sağlanmakta, tüm sınıflar akıllı bilgisayar teknolojileri ile donatılmakta ve öğrencilerin tamamına devlet tarafından tablet dağıtılması hedeflenmektedir. Bu yatırımların işlevsel kullanılabilmesi ise okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin bu konudaki kapasiteleri ile yakından ilgilidir. Bu bakımdan teknoloji kullanımı bağlamında öğretmen yeterliklerinin neler olması gerektiği ve bu yeterliklerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yolu ile nasıl kazandırılması gerektiği konularının tartışılması ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır. İnternet tabanlı teknolojilerin ve özellikle sosyal medyanın öğretim amaçlı kullanımı ile ilgili uluslararası alan yazın incelendiğinde, okulların ve öğretmenlerin bu kapasiteyi öğretim süreçlerine nasıl kanalize edebileceklerine dair önemli bir literatür bulunduğu görülmektedir (Bravender, 2010; Carty, 2007; Levin ve Arefeh, 2002; Lu, Newman ve Miller, 2014; Mitra, 2012; Williamson ve Johnston,

2012). FATİH projesi gibi politikalar neticesinde okullarda teknoloji kullanımının yaygınlaşması, okulların bu teknolojilerin doğru ve işlevsel kullanımının öğrencilere öğretimi ile ilgili sorumluluklarını öne çıkarmakta ve eğitsel süreçlerde bu teknolojinin özellikle öğretmenler tarafından işlevsel kullanımı problemini de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda Eğitim Bilişim Ağı (EBA) gibi platformlarla öğretmenlerin ve öğretim süreçlerinin desteklenmesi yönünde çabalar sürdürülmektedir. Konunun bir başka önemli boyutunun, dijital teknolojilerin kullanımında genç öğrenci nüfusunun daha istekli ve öğrenmeye açık olmaları ile ilgili olduğu söylenebilir. Her ne kadar Türkiye'nin genç öğretmen nüfusunun bu konuda bir avantaj sağlayacağı düşünülebilirse de önemli sayıda öğretmenin bu konuda öğrencilerinden geride kalıyor olması önemli bir politika problemi oluşturabilecektir.

Bu teknolojilerin eğitimin her alanında etkin kullanımı açısından okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolü üstlenmesi önem taşımaktadır (Akbaba ve Altun, 2002; Akbaba-Altun ve Gürer, 2008; Anderson ve Dexter, 2005; Hacifazlıoğlu, Karadeniz ve Dalgıç 2010, Sincar, 2010). Okul yöneticilerinin teknolojiye liderlik etmesi, teknoloji okur yazarı olarak öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını kolaylaştıran bir öğretim ortamı oluşturarak öğrenci ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanmasına yardımcı olması ve okulun tercih edilen bir okul olması bakımından önemlidir (Hsieh, Yen ve Kuan, 2014). Eğitim süreçlerinde teknolojinin etkileri okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler için teknoloji yeterlikleri bağlamında standartların tanımlanması çalışmalarını beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede ISTE tarafından 2002 yılında hazırlanan ve 2009 yılında güncellenen okul yöneticilerinin eğitim teknolojisi liderliği standartları; vizyoner liderlik, dijital çağ öğrenme kültürü, mesleki uygulamada mükemmellik, sistemik iyileştirme, dijital vatandaşlık boyutlarında temel yeterlikleri tanımlamaktadır (ISTE, 2002; ISTE, 2017). Buna göre okul yöneticilerinden; kurumlarında teknoloji kullanımını ortak bir değer haline getirmeleri, çağdaş teknolojilerin ve dijital kaynakların kullanımını teşvik etmeleri, öğrenciler için eğitim sürecine entegre edilmiş dijital öğrenme kültürü oluşturmaları, dijital kaynakların kullanımına liderlik etmeleri ve dijital kültürün gerektirdiği yasal ve ahlaki standartları korumaları beklenmektedir.

Sosyal medya kullanımının özellikle son yıllardaki yaygınlaşmasına paralel olarak, öğrenciler tarafından da formal ve informal yollarla öğrenme süreçlerine entegre biçimde kullanıldığı bilinmektedir (Smith ve Caruso, 2010). Sosyal medyanın bireysel bir öğrenme ortamı oluşturarak, kişilerin formal ve informal öğrenme tecrübelerine önemli katkılar sağladığını ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Dabbagh ve Kitsantas, 2012; Johnson, Adams ve Haywood, 2011). Özellikle standart eğitim programlarının öğrencileri, tek tipleştirdiği ve okulların bireysel farklılıklara çok fazla alan tanımadığı tartışmalarına paralel olarak değerlendirilirse, sosyal medya vb. teknoloji destekli ortamların eğitim sisteminin bu anlamdaki açıklarını kapatma ve eğitimin bireyselleştirilmesine katkı sağlama noktasında nasıl kullanılabileceği önemli bir problem durumu olarak görülmelidir. Bu bağlamda okul yöneticilerinin tekno-

loji yeterliklerinin ve öğretmenlerin sosyal medya kullanım becerilerinin de giderek mesleki formasyonun bir parçası haline geldiği söylenebilir. Araştırma, bu çerçevede, okul yöneticilerinin teknoloji liderlikleri ile öğretmenlerin sosyal medya etkileşimleri arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Kırıkkale ilindeki ortaöğretim kurumu yöneticilerinin teknoloji liderliği ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1) Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi ne düzeydedir?

2) Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi bağımsız değişkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyi, branş, yaş) göre farklılık göstermekte midir?

3) Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi arasında bir ilişki var mıdır?

4) Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşiminin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Çalışma ilişkisel tarama modelinde tasarlanan betimsel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıda değişkenin aralarındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmalardır (Karasar, 2004). Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın evren ve örnekleme ve kullanılan veri toplama araçları ile analiz yöntemleri tanıtılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kırıkkale il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim okullarında görev yapmakta olan 1084 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma evrenini temsil edebilecek asgari örneklem sayısı, % 95 güven aralığında 285 olarak hesaplanmış ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 324 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 169'ü kadın (%52,2), 151'i (%46,6) erkektir. Bu öğretmenlerden 66'sı (%20,4) 30 yaş ve altında, 111'i (%34,3) 31-40 yaş aralığında, 102'si (%31,5) 41- 50 yaş aralığında, 30'u (%9,3) 50 yaş ve üstünde bulunmaktadır. Öğretmenlerin 8'i (%2,5) önlisans, 252'si (%77,8) lisans ve 59'u (%18,2) yüksek lisans mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla “Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini Ölçeği” ile “Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği” kullanılmıştır. Aşağıda ölçeklere ilişkin bilgiler verilmiştir.

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini Ölçeği (OYTLRÖ)

Araştırmada, yöneticilerin teknolojik liderliği rollerini belirlemek amacıyla “Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini Ölçeği” (OYTLRÖ) kullanılmıştır. OYTLRÖ, Sincar (2009) tarafından geliştirilmiş 4 boyuttan ve 29 maddeden oluşan beşli likert biçiminde hazırlanmış bir ölçektir. Birinci alt boyut 11 maddeden oluşan insan merkezilik alt boyutudur. İkinci alt boyut 7 maddeden oluşan vizyon alt boyutu, üçüncü alt boyut 6 maddeden oluşan kişisel iletişim ve işbirliği alt boyutudur. Dördüncü alt boyut 5 maddeden oluşan destek boyutudur (Sincar, 2009). Sincar (2009) tarafından yapılan geçerlik güvenirlik çalışmasında, dört faktör tarafından açıklanan toplam varyans %68,73’tür. Birinci faktör varyansın % 22,23’ünü, ikinci faktör %17,13’ünü, üçüncü faktör %15,69’unu, dördüncü faktör ise %13,66’sını açıklamaktadır. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için $\alpha = .98$, alt boyutlar için ise ,91 ve ,94 arasında bulunmuştur.

Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği (SMÖÖEÖ)

Çalışmada, ortaöğretim kurumlarında öğretmen-öğrenci etkileşimini belirlemek amacıyla “Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği” (SMÖÖEÖ) kullanılmıştır. Korucu ve Usta (2017) tarafından geliştirilen SMÖÖEÖ, 6 boyut ve 34 maddeden oluşan kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde beşli likert biçiminde ölçeklendirilen ölçeğin birinci alt boyutu (sanal lider) 13 maddeden, ikinci alt boyutu (geleneksel öğretmen) 7 maddeden, üçüncü alt boyutu (izleyen (esnek) öğretmen) 4 maddeden, dördüncü alt boyutu (sanal aktiflik) 4 maddeden, beşinci alt boyutu (sosyal paylaşımcılık) 3 maddeden ve altıncı alt boyutu (akademik paylaşımcılık) 3 maddeden oluşmaktadır (Korucu ve Usta, 2017). Korucu ve Usta (2017) tarafından yapılan geçerlik güvenirlik çalışmasında, altı faktör tarafından açıklanan toplam varyans %72,087’dir. Birinci faktör varyansın %42,388’ini, ikinci faktör %11,254’ini, üçüncü faktör %6,255’ini, dördüncü faktör %4,788’ini, beşinci faktör % 3,828 ‘ini, altıncı faktör ise % 3,574’ünü açıklamaktadır. Bu araştırma kapsamında hesaplanan güvenirlik katsayılarının ölçeğin tümü için $\alpha = .90$, alt boyutları için $\alpha = .67$ ve $\alpha = .88$ arasında değiştiği görülmektedir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler için dağılımların normal dağılım gösterme durumunu incelemek üzere değişkenlerin baskılık ve çarpıklık katsayıları değerlendirilmiş ve verinin normal dağılım gösterdiği

anlaşmıştır. Teknoloji liderliğinin alt boyutları ile sosyal medya öğretmen-öğrenci etkileşiminin alt boyutları arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Sosyal medya öğretmen-öğrenci etkileşiminin, teknoloji liderliği tarafından yordanmasına ilişkin analizlerde çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Ayrıca, ölçeklerden elde edilen sonuçların bağımsız değişkenlere göre farklılaşmaları, t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerinin görüşlerine göre, okul yöneticilerinin teknoloji liderliği ve sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi düzeylerine ve alt boyutlarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini ve Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Düzeyleri

DEĞİŞKENLER	$\bar{X}$	SS
TEKNOLOJİ LİDERLİĞİ	3,43	,81
İnsan Merkezlilik	3,46	,84
Vizyon	3,40	,87
İletişim ve İşbirliği	3,33	,83
Destek	3,52	,89
SOSYAL MEDYA ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİ	2,73	,47
Sanal Lider	3,43	,67
Geleneksel Öğretmen	2,44	,66
İzleyen (Esnek) Öğretmen	2,07	,87
Sanal Aktiflik	2,06	,90
Sosyal Paylaşıcılık	2,22	1,01
Akademik Paylaşıcılık	2,62	1,02

Tablo 1 incelendiğinde, ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerini tüm boyutlarda orta ve üzeri düzeyde yeterli gördükleri görülmektedir. Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği alt boyutlarında sanal liderlik alt boyutu ($\bar{X}=3,43$) diğer alt boyutlara göre yüksek çıkarken; izleyen(esnek) öğretmen($\bar{X}=2,07$)ve sanal aktiflik ($\bar{X}=2,06$) alt boyutları düşük çıkmıştır. Buna göre sosyal medyada öğrenci öğretmen etkileşiminin genel olarak düşük olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri ve sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimleri arasındaki ilişkilere ilişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini ve Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşimleri Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7
1. Teknolojik Liderlik	1						
2. Sanal Lider	,039	1					
3. Geleneksel Öğretmen	-,166**	,436**	1				
4. İzleyen Esnek	,085	,448**	,116*	1			
5. Sanal Aktif	,009	,319**	,039	,628**	1		
6. Sosyal Paylaşımçı	-,071	,229**	,087	,416**	,532**	1	
7. Akademik Paylaşımçı	-,090	,437**	,267**	,486**	,530**	,476**	1

**p<.001, * p<.005

Tablo 2’de görüldüğü üzere, ortaöğretim kurumu yöneticilerinin teknoloji liderliği ile sosyal medyada öğretmen öğrenci etkileşimi arasındaki ilişkiler incelendiğinde, teknoloji liderliğinin sadece geleneksel öğretmen faktörü ile ilişkisinin istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ($r = -1,666$; $p > ,01$) olduğu görülmektedir. Teknoloji liderliği ile sanal lider, izleyen esnek öğretmen, sanal aktif, sosyal paylaşımçı, akademik paylaşımçı öğretmen boyutları arasındaki ilişkiler istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Teknoloji liderliğinin sosyal medya kullanımını yordama düzeyini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi sonuçları teknoloji liderliğinin sosyal medya kullanımının anlamlı bir yordayıcısı olmadığını göstermektedir ($R = 0,918$, $R^2 = 0,010$; $p < ,529$).

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerinin ve sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşiminin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerinin Ve Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kadın (N=169)		Erkek (N=151)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
Teknolojik Liderlik	3,42	,719	3,54	,859	1,391	,17
İnsan Merkezlilik	3,43	,770	3,58	,762	1,726	,09
Vizyon	3,38	,775	3,54	,932	1,701	,90
İletişim ve İşbirliği	3,37	,752	3,41	,891	,434	,66
Destek	3,52	,818	3,61	,928	,912	,09
Sosyal Medya	2,87	,510	2,86	,560	-,135	,89
Sanal Lider	3,41	,598	3,46	,714	,621	,54
Geleneksel Öğretmen	3,08	,537	3,08	,635	-,022	,98
İzleyen (Esnek) Öğretmen	2,01	,882	2,15	,853	1,416	,16
Sanal Aktiflik	2,08	,880	2,09	,950	,084	,93
Sosyal Paylaşıcılık	2,43	1,089	2,00	,919	-3,743	,00
Akademik Paylaşıcılık	2,64	1,071	2,57	1,000	-,488	,63

Teknoloji Liderliği ve Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi ölçeklerinde genel olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmamakla birlikte Sosyal Medya Öğretmen Öğrenci Etkileşimi Ölçeğinin sosyal paylaşım alt boyutunda kadın öğretmenlerin ortalamalarının anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmektedir ($t = -3,743; p > .01$).

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerinin ve sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşiminin branş değişkenine göre nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

*Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği İle Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi
Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*

Tablo 4

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerinin ve Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Branşa Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
TEKNOLOJİK LİDERLİK	Gruplararası	3,466	2	1,733	3,102	,047
	Gruplarıçi	192,837	313	,616		
	Toplam	196,303	315			
İnsan Merkezlilik	Gruplararası	3,849	2	1,924	3,177	,043
	Gruplarıçi	206,229	313	,659		
	Toplam	210,078	315			
Vizyon	Gruplararası	3,377	2	1,689	2,378	,095
	Gruplarıçi	227,042	313	,725		
	Toplam	230,419	315			
İletişim ve İşbirliği	Gruplararası	3,540	2	1,770	2,593	,077
	Gruplarıçi	210,281	313	,672		
	Toplam	213,820	315			
Destek	Gruplararası	3,390	2	1,695	2,921	,056
	Gruplarıçi	239,206	313	,764		
	Toplam	242,596	315			
SOSYAL MEDYA	Gruplararası	,280	2	,140	,274	,760
	Gruplarıçi	89,429	313	,286		
	Toplam	89,709	315			
Sanal Lider	Gruplararası	,228	2	,114	,317	,728
	Gruplarıçi	133,600	313	,427		
	Toplam	133,828	315			
Geleneksel Öğretmen	Gruplararası	,677	2	,339	,376	,687
	Gruplarıçi	107,550	313	,344		
	Toplam	108,227	315			
İzleyen (Esnek) Öğretmen	Gruplararası	1,091	2	,545	,239	,788
	Gruplarıçi	239,907	313	,766		
	Toplam	240,997	315			
Sanal Aktiflik	Gruplararası	2,815	2	1,407	3,551	,030
	Gruplarıçi	260,463	313	,832		
	Toplam	263,278	315			
Sosyal Paylaşımçılık	Gruplararası	1,582	2	,791	,719	,488
	Gruplarıçi	333,563	313	1,066		
	Toplam	335,145	315			
Akademik Paylaşımçılık	Gruplararası	1,038	2	,519	1,385	,252
	Gruplarıçi	338,838	313	1,083		
	Toplam	339,876	315			

Tablo 4 incelendiğinde, ANOVA sonuçlarına göre, teknoloji liderliği ölçeğinin tümünde ve insan merkezilik alt boyutunda branşlar arası anlamlı farklılaşma bulunmuştur ($F_{(2-313)}=3,102-3,177$; $p<,05$). Farklılaşmanın hangi branşlar arasında anlamlı olduğunu tespit etmek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, teknoloji liderliği ve insan merkezilik alt boyutundaki farklılaşmanın fen/matematik branşları ile sosyal branşlar arasında olduğu görülmektedir. Bulgular doğrultusunda fen ve matematik branşlarında görev yapan öğretmenlerin okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerini daha yüksek düzeyde sergilediklerini düşündükleri söylenebilir. Buna göre fen alanı öğretmenlerinin yoğun teknoloji kullanımları göz önünde bulundurulduğunda sonuç anlamlı görülmektedir. Okullarda teknoloji kullanımının hala fen alanları ile sınırlı kaldığı söylenebilir.

Benzeri bir şekilde Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeğinin Sosyal Aktiflik boyutunda ise, sosyal ve yetenek alanları ile fen-matematik branşlarının anlamlı ölçüde farklılaştığı görülmektedir ($F_{(2-313)}=3,551$; $p<,05$). Buna göre yetenek alanlarındaki ve sosyal/sözel branşlardaki öğretmenlerin, güncel aktüel olayları takip ve paylaşma ile dini, politik vb. konularda görüş/tutum paylaşma konularında diğer branşlara göre daha aktif oldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerinin ve sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşiminin yaş gruplarına göre nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerinin ve Sosyal Medyada Öğretmen-
Öğrenci Etkileşiminin Yaşa Göre Anova Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
TEKNOLOJİK LİDERLİK	Gruplararası	,928	3	,309	,421	,738
	Gruplarıçi	192,978	305	,633		
	Toplam	193,906	308			
İnsan Merkezlilik	Gruplararası	1,970	3	,657	,716	,543
	Gruplarıçi	204,888	305	,672		
	Toplam	206,857	308			
Vizyon	Gruplararası	1,310	3	,437	,630	,596
	Gruplarıçi	226,349	305	,742		
	Toplam	227,659	308			
İletişim ve İşbirliği	Gruplararası	1,326	3	,442	,228	,877
	Gruplarıçi	209,819	305	,688		
	Toplam	211,145	308			
Destek	Gruplararası	,211	3	,070	,530	,662
	Gruplarıçi	237,940	305	,780		
	Toplam	238,151	308			
SOSYAL MEDYA	Gruplararası	,655	3	,218	,883	,451
	Gruplarıçi	87,559	305	,287		
	Toplam	88,214	308			
Sanal Lider	Gruplararası	2,072	3	,691	2,208	,088
	Gruplarıçi	131,654	305	,432		
	Toplam	133,726	308			
Geleneksel Öğretmen	Gruplararası	,717	3	,239	1,405	,242
	Gruplarıçi	104,852	305	,344		
	Toplam	105,569	308			
İzleyen (Esnek) Öğretmen	Gruplararası	,381	3	,127	,137	,938
	Gruplarıçi	231,695	305	,760		
	Toplam	232,076	308			
Sanal Aktiflik	Gruplararası	2,201	3	,734	1,286	,279
	Gruplarıçi	253,167	305	,830		
	Toplam	255,368	308			
Sosyal Paylaşımçılık	Gruplararası	28,582	3	9,527	10,567	,000
	Gruplarıçi	298,490	305	,979		
	Toplam	327,072	308			
Akademik Paylaşımçılık	Gruplararası	2,203	3	,734	1,313	,271
	Gruplarıçi	328,601	305	1,077		
	Toplam	330,804	308			

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeğinin sosyal paylaşım alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur ($F(3-305)=10,567$; $p<,01$). Farklılaşmanın hangi yaş grupları arasında anlamlı olduğunu tespit etmek üzere yapılan Scheffe testi sonuçları, sosyal paylaşımcılık alt boyutundaki farklılaşmanın 30 yaş altı öğretmenler ile diğer yaş grupları arasında oluştuğunu göstermektedir. Sosyal paylaşım alt boyutunda 30 yaş ve altındaki öğretmenleri daha yüksek katılım gösterdikleri görülmektedir. Buna göre genç öğretmenlerin sosyal hayatlarını paylaşma eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. 30 yaş ve altı öğretmenlerin ortalamalarının yüksek çıkmasının sebebi sosyal medyayı diğer yaş grubu öğretmenlere göre daha erken tanımaları, teknolojiyi hayatlarında daha aktif bir şekilde kullanmaları şeklinde düşünülebilir.

Tablo 5'te verilen ANOVA sonuçları, teknolojik liderlik ölçeğinin tümünde ve alt boyutlarında yaş gruplarına göre anlamlı farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmanın incelendiği t testi sonuçları, öğretmenlerin lisans düzeyinde ya da lisansüstü düzeyde eğitim almış olma durumlarının ölçekler ve alt boyutları üzerinde anlamlı fark oluşturmadığını göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaöğretim kurumu yöneticilerinin teknoloji liderliği ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi arasındaki ilişkilerin incelendiği bu araştırma, sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşiminin genellikle düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal (2011) tarafından yapılan, sosyal ağların eğitim süreçlerindeki etkisine ilişkin araştırma sonuçları, öğretmenlerin sosyal ağlara üye olma oranlarının % 90'ın üzerinde olduğunu ancak okul içi iletişim, mesleki iletişim ve eğitim süreçlerini destekleme bağlamında kullanım oranlarının düşük oranlarda olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sosyal medya ortamlarının, öğrenciler tarafından formal ve informal yollarla eğitim amaçlı kullanıldığı bilinmektedir (Johnson vd., 2011; Smith ve Caruso, 2010). Bu ve benzeri araştırma bulguları, yoğun sosyal medya kullanımına karşın buradaki güçlü iletişim kapasitesinin okul ve eğitim süreçleri açısından yeterince etkili değerlendirilmediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya üzerindeki etkileşim kapasitesinin eğitim süreçleri açısından değerlendirilmesini sağlayacak tedbirlerin alınması, bununla ilgili becerilerin öğretmen ve okul yöneticileri açısından mesleki bir yeterlik alanı olarak tanımlanması ve hizmet öncesi-hizmetiçi eğitim programlarına alınması önerilmektedir. Özellikle eğitim durumu değişkeninin ölçekler ve alt boyutları açısından anlamlı fark oluşturmaması bulgusu bu konuda politika geliştiriciler ve uygulayıcılar açısından alandaki ihtiyacın bir göstergesi kabul edilmelidir.

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği ile ilgili araştırma bulguları ise, okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerini tüm boyutlarda orta ve üzeri düzeyde göster-

diklerini ortaya koymaktadır. Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri ile ilgili son yıllarda yapılan çalışmalar genellikle okul yöneticilerinin teknolojik liderlik rollerinin orta ve yüksek düzeyde olduğunu/algılandığını göstermektedir (Banoğlu, 2011; Can, 2008; Görgülü, Küçükali ve Ada, 2013; Sincar, 2009; Sincar, 2011; Şişman-Eren, 2010). Bu ve benzeri araştırma bulguları, okullarda teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması konusundaki devlet politikalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği ile sosyal medyada öğretmen-öğrenci etkileşimi arasındaki ilişkilerle ilgili araştırma bulguları, teknoloji liderliğinin sadece geleneksel öğretmen alt boyutu ile ilişkisinin negatif yönde anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerindeki artış sosyal medyada geleneksel öğretmen özelliklerinde düşüşle beraber gelmektedir. Bununla birlikte, teknoloji liderliğinin öğretmenlerin sosyal medyada öğrencilerle etkileşimi açısından anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği ile ilgili mevcut rollerinin sosyal medya vb. yeni iletişim biçimleri üzerinde etkili olmadığı görülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerinin farklılaştırılması ve kapsamının iletişimin yeni yöntemlerini de içerecek şekilde genişletilmesinin gerekliliği görülmektedir. Özellikle öğrenciler, veliler ve öğretmenler tarafından yoğun biçimde kullanılmakta olan, sosyal medya iletişim platformlarının okul içi iletişim süreçlerine etkisi bağlamında okul yöneticilerinin farkındalıklarının yükseltilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, okul yöneticilerinin dijital iletişim teknolojilerini kullanma yeterliklerinin artırılmasının yönetici yetiştirme programlarının bir unsuru olarak değerlendirilmesi önerilebilir.

Öğrenci ve öğretmenlerin sosyal medya etkileşimleri bağlamında; sosyal paylaşım alt boyutunda kadın öğretmenlerin ve 30 yaş altı grupta yer alan öğretmenlerin, sanal aktiflik alt boyutunda sözel alan ve yetenek alanı öğretmenlerinin ortalamalarının anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, kadın öğretmenlerin ve genç öğretmenlerin sosyal medyada daha paylaşımcı bir profil sergiledikleri, yetenek alanlarındaki ve sosyal/sözel branşlardaki öğretmenlerin, güncel aktüel olayları takip ve paylaşma ile dini, politik vb. konularda görüş/tutum paylaşma konularında diğer branşlara göre daha aktif oldukları anlaşılmaktadır. Okul yöneticileri açısından söz konusu farklılaşmaların göz önünde bulundurulması, özellikle genç öğretmenlerdeki bu kapasitenin öğretim süreçlerine kanalize edilmesi bakımından yararlı olabilecektir. Diğer taraftan özellikle orta ve üst yaş grubu öğretmenler ile erkek öğretmenlerin sosyal medyada daha pasif oldukları görülmektedir. Okul yönetimleri tarafından özellikle bu grupları teşvik edici tedbirler alınabilir. Ayrıca sosyal medya bağlamında, genel olarak, okul yönetimlerinin okul için resmi sosyal medya hesapları oluşturmaları ve öğrenci veli öğretmen iletişimi açısından etkin biçimde kullanmaları önerilebilir.

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği açısından, fen ve matematik alanı öğretmenlerinin algılarının daha yüksek olması, özellikle fen alanı öğretmenlerinin yoğun teknoloji kullanımları göz önünde bulundurulduğunda anlamlı görülmektedir.

Bununla birlikte okullarda teknoloji kullanımının ve okul yöneticilerinin teknoloji liderliklerinin hala fen alanları ile ve okul içi teknoloji kullanımı ile sınırlı kaldığı söylenebilir. Okul yöneticilerinin teknoloji liderliklerinin öğretim süreçlerine teknoloji entegrasyonu ve kullanımı açısından önemli bir etkiye sahip olduğu birçok araştırma ile desteklenen bir olgudur (Anderson ve Dexter, 2005; Banoğlu, 2011; Hacıfazlıoğlu, Karadeniz ve Dalgıç, 2011). Bu çerçevede okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerinin farklılaştırılması ve yeni dijital teknolojilerin kullanımını da kapsayacak biçimde genişletilmesi önerilmektedir. Araştırma sonuçları, okullarda teknoloji kullanımını güçlendirme uygulamalarında öğretmenlere yönelik gerekli alt yapı ve içerik desteği çalışmalarının tüm branş, yaş ve cinsiyet gruplarını dikkate alarak yapılması gerekliliğine işaret etmektedir.

Kaynakça

- Akbaba-Altun, S. (2002). Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi, *Çağdaş Eğitim*, 286, 8-14.
- Akbaba-Altun, S. ve Gürer, M. D. (2008). School administrators' perceptions of their roles regarding information technology classrooms. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 33, 35-54.
- Anderson, R. E., & Dexter, S. (2005). School technology leadership: An empirical investigation of prevalence and effect. *Educational Administration Quarterly*, 40(1),49-82.
- Banoğlu, K. (2011). Okul müdürlerinin teknoloji liderliği yeterlikleri ve teknoloji koordinatörlüğü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 199-213.
- Başer, A. (2014). *Sosyal medya kullanıcılarının kişilik özellikleri, kullanım ve motivasyonlarının sosyal medya reklamlarına yönelik genel tutumları üzerindeki rolü: Facebook üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bravender, M. (2010). Innovative Uses of Social Media in High Schools. *Research Brief*. Retrieved online: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED538596.pdf>
- Can T. (2008). İlköğretim okulları yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlilikler (Ankara ili Etimesgut ilçesi örneği). 8th International Educational Technology Conference. 06-09 May, Eskişehir.1053-1057.
- Carty, R. (2007). *An Investigation of the use of Web 2.0 in Education and the Development of a Resultant Personalized learning Environment*. KSD: Dublin Institute of Technology.
- Dabbagh, N. and Kitsantas, A. (2012). Personal learning environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and Higher Education*, 15(1), 3-8. doi:10.1016/j.iheduc.2011.06.002
- Ercan, F. (2016). *Otel işletmelerinde sosyal medyanın müşteri e-sadakati üzerine etkisi: Facebook örneği*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Aydın.
- Görgülü, D., Küçükali, R. ve Ada, Ş. (2013). Okul yöneticilerinin teknolojik liderlik öz-yeterlilikleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 3(2). 53-71.
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Karadeniz, Ş. ve Dalgıç, G. (2010). Eğitim yöneticileri teknoloji liderliği standartlarına ilişkin öğretmen, yönetici ve denetmenlerin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(4), 537-577.
- Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L., and Olafsson, K. (2009). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe*. London: EU Kids.
- Hsieh, C.C., Yen, H.C. and Kuan, L.Y. (2014). The relationship among principals' technology leadership, teaching innovation, and students' academic optimism in elementary schools, International Conferences on Educational Technologies 2014 and Sustainability, *Technology and Education*, 113-120.
- ISTE (2009). NETS for administrators 2009. <https://www.iste.org/> adresinden 08/05/2017 tarihinde alınmıştır.

- ISTE, (2002). NETS for administrators 2002. <https://www.iste.org/> adresinden 08/05/2017 tarihinde alınmıştır.
- İşliyen, M. (2015). *Siyasal katılım sürecinde sosyal medyanın rolü ve etkileri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Johnson, L., Adams, S. and Haywood, K. (2011). The NMC Horizon Report: 2011 K-12 Edition. Austin, Texas: The New Media Consortium. <http://www.nmc.org/pdf/2011-Horizon-Report-K12.pdf> adresinden 4 Nisan 2017 tarihinde ulaşılmıştır.
- Karagöz, K. (2016). *Sağlık iletişimde sosyal medyanın rolü: Türkiye'deki sağlık kurumlarının sosyal medya kullanımının incelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Korucu, A. T. ve Usta, E. (2017). Sosyal medya öğretmen - öğrenci etkileşimi ölçeğinin geliştirilmesi, *Elementary Education Online*, 2017; 16(1). doi: <http://dx.doi.org/10.17051/ieo.2017.91326>
- Levin, D. & Arafeh, S. (2002). The Digital Disconnect The Widening Gap Between Internet- Savvy Students and Their Schools.
- Lu, M. Newman, R.E. & Miller, M. T. (2014). Connecting secondary and postsecondary student social media skills: recommendations for administrators. *Educational Leadership and Administration: Teaching and Program Development*, 25.
- MEB (2017). 2017/12 sayılı okullarda sosyal medyanın kullanımı genelgesi.
- Mitra, S. (2012). Beyond the hole in the wall. Discover The Power of Self-Organised Learning [ebook]. TED Books.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği *6 th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, 16-18 May 2011, Elazığ.
- Sincar, M. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinden teknoloji liderliği rollerine ilişkin bir inceleme (Gaziantep İli Örneği). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Smith, S.D. and Caruso, J.B. (2010). The ECAR study of undergraduate students and information technology, 2010. EDUCAUSE Center for Applied Research (ECAR). <http://www.educause.edu/ecar> adresinden 4 Nisan 2017 tarihinde ulaşılmıştır.
- Şişman-Eren, E. (2010). İlköğretim okul müdürlerinin eğitim teknolojilerini sağlama ve kullanmada gösterdikleri liderlik davranışları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Williamson, R. & Johnston, J. H. (2012). *School leader's guide to social media*. Larchmont, NY: Eye on Education.